CZU: 821.135.1.09(498)
ORCID: 0000-0003-4374-2154
DOI: 10.5281/zenodo.3779993

Dumitru APETRI
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chişinău)

OPERA LUI ION CREANGĂ ÎN SPAŢIUL EST-SLAV. HERMENEUTICA RECEPTĂRII: 1955-1990

Ion Creangă Opera in East slavic space. Hermeneutic reception: 1955-1990

Abstract: In this paper, the process of receiving Ion Creanga's work in the East-Slavic space is examined through the mediation of two methods of literary interaction: the artistic translation and the critical interpellation. As for the translation, we focused on the process of selecting and editing the texts of the great classic. In order to give the reader a more comprehensive picture of this process, we have attached to our commentary the bibliography of Russian and Ukrainian translations made not only in the Russian Federation and Ukraine, but also in the Republic of Moldova and Romania.

The bibliographic materials and those of the critical evaluations, which attend these editions are treated as forms of valuable literary receiving. The summary considerations on the act of artistic interpretation and the detailed examination of critical evaluations have resulted in a series of findings and conclusions, of which the following are worth of mentioning: a good part of the interpretations that accompany the Russian editions refer to bio-bibliographic data, which sometimes denotes the vulgar sociology (the privilege of time), but the reader has also benefited from important meditations of originality, charm and uniqueness of Creanga's work; it is regrettable the absence in the cultural areas included in the viewfinder of some monographic studies devoted to the most important Romanian prose writer, as well as the stopping of the process of receiving the immortal work of Ion Creanga during the last three decades.

Key-words: translation, critical interpretation, reception, original, uniqueness, mastery

Rezumat: În lucrarea de faţă este examinat procesul de receptare a operei lui Ion Creangă în spaţiul est-slav prin mijlocirea a două modalităţi de interacţiune literară: traducerea artistică şi interpretarea critică. Cât priveşte traducerea ne-am axat pe procesul de selectare şi editare a textelor marelui clasic. Pentru a-i oferi cititorului o imagine cât mai cuprinzătoare a acestui proces, am ataşat comentariului nostru bibliografia traducerilor ruseşti şi ucrainene efectuate nu numai în Federaţia Rusă şi Ucraina, dar şi în Republica Moldova şi în România.

Materialele de ordin biobliografic şi cele de genul evaluărilor critice, care însoţesc ediţiile luate în discuţie, sunt tratate ca forme de receptare literară valorică. Considerentele sumare asupra actului de tălmăcire artistică şi examinarea detaliată a evaluărilor critice s-au soldat cu un şir de constatări şi concluzii, dintre care merită o menţiune aparte următoarele: o bună parte dintre interpretările ce însoţesc ediţiile ruseşti se referă la date biobibliografice,

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

care, pe alocuri, denotă sociologism vulgar (apanaj al timpului), dar cititorul a beneficiat şi de meditaţii importante privind originalitatea, farmecul şi unicitatea operei crengiene; este regretabilă absenţa în zonele culturale cuprinse în vizor a unor studii monografice consacrate celui mai de seamă prozator român, precum şi stoparea procesului de receptare a operei nemuritoare a lui Ion Creangă în ultimele trei decenii.

Cuvinte-cheie: traducere, interpretare critică, receptare, originalitate, unicitate, măiestrie

Procesul de receptare a operei crengiene în spaţiul indicat, care s-a desfăşurat prin traduceri artistice şi interpretări critice, îl vom expune, pentru o anumită comoditate, după decenii. Actul de editare a traducerilor va fi prezentat aici sumar, obiectivul principal fiind acum interpretarea critică.

În anii ’50 ai secolului XX la Moscova a apărut capodopera crengiană *Amintiri din copilărie* (1955) tradusă de Z.Şişova *, la Bucureşti volumul *Opere alese* (1956) care conţine capodopera pomenită, un grupaj de poveşti şi unul de povestiri – toate recreate în limba rusă de M. Olsufieva, la Chişinău cartea *Opere alese* (1957, colectiv de tălmăcitori) şi două ediţii pentru copii *Punguţa cu doi bani* (1955, 1962, E. Zlatova), *Povestea porcului* (1959, Gr. Perov), la Bucureşti *Povestea lui Harap Alb* (1958, M. Olsufieva), şi *Moş Ion Roată* (1959, lipsă traducătorul), iar la Kiev a fost scos de sub tipar volumul *Amintiri din copilărie* (1957, Vl. Pianov). Dintre acestea doar unitatea editorială pentru copii nu dispune de un act critic de însoţire.

Ediţia elaborată la Moscova conţine eseul lui Ilia Frenkel intitulat „Către cititori” care îl prezintă pe prozator ca scriitor talentat, eminent realist, a cărui operă (*Amintiri din copilărie* – n.n.) dispune de o tonalitate intimă, cordială. E justă constatarea că *Amintirile* au deschis un traseu în dezvoltarea prozei artistice româneşti, că limbajul crengian şi-a păstrat pînă-n zilele noastre prospeţimea şi strălucirea, dar autorul greşeşte cînd aduce vorba de două limbi apropiate – moldovenească şi româna – şi de două literaturi, una funcţională în Republica Moldova şi alta în România.

Volumul *Opere alese* din 1956 este însoţit de un studiu introductiv neintitulat care e semnat de Dumitru Corbea. În această lucrare s-a insistat foarte mult pe situaţia social-politică din Ţara Românească, pe contradicţiile dezvoltării economice, pe momente de exploatare a poporului, pe situaţia materială grea a familiei Creangă şi doar în a doua parte a studiului s-a vorbit pe scurt despre marea prietenie a prozatorului cu Mihai Eminescu, despre atitudinea nebinevoitoare, chiar persiflantă a Societăţii „Junimea” faţă de Ion Creangă (desigur, aici s-a exagerat) şi, în parte, despre realităţile din care provin unele personaje crengiene.

S-a exagerat şi atunci cînd s-a constatat că Creangă ar fi roşit ruşinos în prezenţa domnilor importanţi prezenţi la şedinţele „Junimii”. Sunt însă bine-venite cîteva dintre constatările din finalul articolului şi anume: faptul că Eminescu a descoperit în Creangă „un izvor nesecat de creaţie populară, un spirit folcloric de sorginte basmică”, că marele prozator proslăvea isteţimea minţii omeneşti, iubea viaţa, societatea oamenilor cinstiţi,

*În continuare numele traducătorului îl vom plasa între paranteze după anul de apariţie a traducerii.

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

muncitori, că tot ce a ieşit de sub pana prozatorului humuleştean e pătruns de omenie, umor, ironie, că scrierile lui au devenit o avuţie a milioane de români – calităţi care îl situează pe povestitor alături de marele opere ale clasicilor literaturii universale, opere care sporesc tezaurul culturii progresiste a întregii omeniri.Spre regretul nostru, în studiul lui D. Corbea s-au strecurat câteva imprecizii de ordin etnografic: satul de baştină al prozatorului a devenit Gumuleşti, rîul figurează ca Seret, numele de familie Ciubotaru a căpătat forma incorectă Cebotaru.

Dintre cele trei materiale de ordinul interpretărilor critice care însoţesc ediţiile crengiene în limba rusă apărute în anii ’50 (eseul lui Ilia Frenkel, prefaţa lui D. Corbea şi studiul introductiv anonim plasat în volumul *Opere alese* editat la Chişinău în 1957), anume ultimul s-a dovedit a fi cel mai consistent. În acesta majoritatea accentelor este plasată pe individualitatea scrisului crengian, pe factorii care i-au determinat individualitatea şi pe particularităţile artistice care au menţinut şi menţin viu interesul cititorului pentru creaţia neîntrecutului prozator român.

Reproducem cîteva dintre meditaţiile prezente în studiul anonim: creaţia populară orală e hrana spirituală cotidiană a lui Creangă, el nu colecta folclor, ci îl retrăia; doar aprofundînd materialul folcloric prozatorul a reuşit să creeze opere cu adevărat originale; prinosul creativ al scriitorului în „Poveşti” s-a manifestat prin selecţia celui mai realist material folcloric şi printr-o includere masivă de detalii realiste; chiar şi personajele împrumutate din poveşti stereotipe capătă la Creangă un caracter nou, plin de viaţă; bogăţia neobişnuită de detalii realiste şi de mijloace artistice specifice contribuie la o exactă localizare a circumstanţei, situaţiei şi, principalul, a personajelor; zugrăvirea traiului cotidian al familiei ţărăneşti (e vorba despre povestea *Soacra cu trei nurori* – n.n.) este completată cu diverse credinţe şi obiceiuri; chiar şi în acele poveşti, în care, la prima vedere, predomină minunile şi se produc evenimente fantastice, întâlnim tablouri care impresionează prin realismul lor şi coloritul local.

Se aduce aici ca exemplu *Capra* din povestea respectivă şi se precizează: coloritul naţional este înviorat prin utilizarea măiestrită a proverbelor, zicătorilor, idiomurilor şi a particularităţilor stilistice specifice limbii moldoveneşti (desigur, aici autorul greşeşte, există un grai moldovenesc şi o singură limbă română). Cu referire la proza *Ivan Turbincă* se constată o filiaţie cu povestea rusă *Soldatul şi moartea*, accentuându-se atitudinea excepţional de creativă a lui Creangă faţă de orişice sursă folclorică; luând în discuţie povestirile *Ioan Roată şi Vodă Cuza* şi *Moş Ion Roată* pe drept se constată că în acestea nedreptatea socială nu este voalată ca în poveşti, ci e prezentată în toată goliciunea ei crudă şi aspră; forma artistică, îndeosebi limbajul şi stilul scrierilor îşi au izvorul în folclor şi în vorbirea vie ţărănească, iar elementele de satiră şi umor capătă la Creangă un caracter popular exprimat cu multă limpezime; eroii capodoperei *Amintiri din copilărie* sunt consideraţi chipuri artistice autentice, tipice epocii respective, iar textul în integritatea lui – oglindă reală a satului de atunci, coroană a creaţiei crengiene pătrunsă de optimism luminos; luat în totalitate, tezaurul crengian este un eminent aport în dezvoltarea literaturii naţionale.

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

Anii ’60 s-au dovedit a fi mai rodnici decât deceniul precedent. La Moscova a apărut un volum care cuprinde *Amintiri din copilărie* şi un compartiment de „Poveşti” (1966, colectiv de tălmăcitori), la Chişinău cărţile *Poveşti, Amintiri din copilărie, Povestiri* (1966, colectiv de traducători), *Punguţa cu doi bani* (1962, E.Zlatova), *Povestea lui Harap Alb* (1963), *Ivan Turbincă* (1962), *Capra cu trei iezi* (1965) – ultimele trei traduse de Gr. Perov. Tot în acest răstimp ucrainenii au publicat volumul *Poveşti* (1968, Ivan Kuşnirîk).

Dintre toate aceste ediţii dispune de studiul introductiv *Ярмарка жизни* – (Iarmarocul vieţii), semnat de prodigiosul scriitor rus pentru copii Viktor Vajdaev, volumul apărut la Moscova în 1966 de un precuvînt anonim cartea editată în acelaşi an la Chişinău, iar dintre cele cinci volumaşe pentru copii elaborate în R. Moldova şi cărţulia *Poveşt*i tipărită de ucraineni este însoţită de un precuvînt foarte concis doar unitatea poligrafică *Punguţa cu doi ban*i (1962). Acest precuvînt nu e altceva decît o scurtă adresare a lui Creangă către cititori, unica, după cîte ştim, scrisă de prozator.

Studiul lui V.Vajdaev se distinge printr-o pătrundere foarte adîncă în specificul creaţiei crengiene şi prin paralele edificatoare între proza crengiană şi anumite opere ale literaturii ruse şi universale. Primele informaţii pe care autorul a căutat să le transmită sunt următoarele: Viaţa lui Creangă e de nedespărţit de cea a poporului său, iar creaţia îi este legată foarte strîns de folclorul verbal autohton, în care a descoperit un izvor nesecat de poezie poporană, că şi după publicarea *Amintirilor* el nu a fost preţuit după merit, cu excepţia lui Eminescu, că în anii fragezi a cunoscut viaţa în tumultul ei – fapt care a determinat imagini şi idei crengiene de genul: rîul e viaţă, izvorul e viaţă, totul e mişcare necontenită, viaţa e şi veselă, şi straşnică, şi neiertătoare, şi mângâietoare, într-un cuvânt – un iarmaroc pestriţ şi gălăgios în care totul s-a amestecat într-un neîntrerupt caleidoscop de culori, mişcări şi sunete. Sunt particularităţi care consună cu creaţia eminentului scriitor din vest Romain Rolland.

Pe bună dreptate i se comunică cititorului rus că modul de viaţă pe care l-a dus prozatorul nu a imprimat creaţiei sale obscuritate şi pesimism, ci ironie şi optimism – asta pentru că avea încredere în idealurile omului muncii şi în viitorul lui. „Întreaga creaţie a scriitorului, zice V.Vajdaev, e pitorească, abundă în culori, înţelepciune, proverbe, zicători, ziceri în versuri, ea e încărcată de aromele vieţii şi ale câmpului, e înfrumuseţată cu veşmântul luncilor. Precum Gogol a creat în *Serile în sat lângă Dikanka* stihia veselă şi multicoloră a vieţii poporului, precum în paginile acestuia a răsunat satul ucrainean, aşa şi în scrierile lui Creangă a înviat satul românesc în toată bogăţia de tipuri, caractere, în tot pitorescul traiului şi al moravurilor” (p.10). Autorul studiului găseşte filiaţii şi între personajele crengiene şi cele ale talentatului prozator rus Pavel Bajov.

Dintre motivele poveştilor V. Vajdaev îl scoate în evidenţă pe cel al neînvingerii omului din popor. Bunătatea şi gîndul omului, zice interpretul, predomină răul şi orişice insalubritate, iar frumuseţea autentică se manifestă în demnitatea interioară, în faptele bune. Preamăririi omului simplu, capabil el însuşi să muncească şi să-i scoată din greu şi pe alţii, e consacrată întreaga creaţie a lui Ion Creangă.

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

Concluziile eminentului scritor rus sunt cu adevărat relevante: Creangă este unul dintre fondatorii literaturii autohtone nu numai de aceea că a zugrăvit prin mijloace artistice şi autentice cotidianul, obiceiurile şi viaţa poporului, exprimînd gîndurile şi speranţele lui, dar şi pentru că este unul dintre fondatorii limbii literare actuale. El a deschis larg accesul în literatură a stihiei graiului popular, a optat pentru originalitatea lui şi frumuseţea naturală. Utilizînd cu măiestrie motivele folclorice, contaminîndu-le, împreunîndu-le în contrapunct, îmbogăţindu-le cu meditaţii şi idei, turnîndu-le într-o unitate armonioasă, el a reuşit să creeze astfel de opere în care, la fel ca în creaţiunile nemuritoare ale lui H. Cr. Andersen – folclorul a devenit literatură, iar literatura a devenit folclor.

În anii ’70 editurile din Moscova şi cele din Kiev nu au efectuat tălmăciri din creaţia marelui prozator român, în schimb astfel de acţiuni au întreprins editurile din Chişinău. În 1971, la Editura „Lumina” apare volumul *Poveşti. Amintiri din copilărie. Povestiri*, în 1977-78 întreprinderea poligrafică „Literatura artistică” scoate o ediţie magistrală *Opere alese. Poveşti*. *Povestiri. Amintiri din copilărie, poveşti povăţuitoare. Scrisori* şi două cărţulii dedicate copiilor *Punguţa cu doi bani, La cireşe* (fragment din nemuritoarele „*Amintiri din copilărie)*, iar povestea *Capra cu trei iezi* şi *Punguţa cu doi bani* sunt plasate în antologia *Посиделки в кодрах* – (Şezătoare în codru) alcătuită şi prefaţată de Spiridon Vangheli.

Dintre toate ediţiile de limbă rusă apărute la Chişinău niciuna nu s-a învrednicit de o escortă critică pe potriva acesteia care însoţeşte volumul *Избранное* – (Opere alese) editat în 1977. E vorba de solidul studiu introductiv neintitulat care aparţine savantului Vasile Coroban, patriarhul criticii literare din R. Moldova, şi de comentarii amănunţite la fiecare operă tradusă, care aparţin criticului literar Lazăr Ciobanu. Autorul comentariilor atrage atenţia că ediţia în cauză este cea mai completă, că este alcătuită conform principiului cronologic şi că propune cititorului noi traduceri înfăptuite la nivelul cerinţelor actuale.

Cum e şi firesc, studiul oferă cititorilor şi anumite momente din biografia scriitorului, dar le vom evita axîndu-ne pe meditaţiile despre specificul creaţiei. Transcriem câteva opinii dintre cele mai consistente: creaţia lui Creangă pe deplin corespunde noţiunii de caracter popular; eroii lui triumfă asupra răului; prozatorul imprimă folclorului noi dimensiuni; detaliile realiste în atmosfera de fabulos potenţează sensul „Poveştilor”, le ridică la înălţimi epice, făcîndu-le să exprime destine umane; realismul lui Creangă e de tipul lui Rabelais, în care se împletesc realitatea şi feericul; naraţiunea, la marele prozator, se distinge mai mult prin pitoresc, decît prin autenticitate scrupuloasă; jocul imaginaţiei e cu mult mai valoros în creaţia sa, decît în scrieri realiste obişnuite; ca scriitor realist, Creangă, în considerabilă măsură, se apropie de marii scriitori din epoca clasicismului francez, el adesea e asemuit cu La Fontaine; prozatorul are talentul de a introduce în poveştile sale populare elementul principal care le lipsea – viaţa; el se eliberează de stereotipul fabulos chiar şi atunci cînd îşi scrie poveştile (parţial, desigur – *n.n*); arta lui Creangă e poporană, dar e ridicată la treapta cea înaltă care-l situează în rînd cu măreţii creatori de literatură mondială; în creaţia acestui prozator realismul cel mai treaz se îmbină cu fantezia cea mai nestăvilită.

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

Creangă procedează ca şi marele Boccaccio care a transformat radical structura psihologică a personajelor din povestirile istorice; însuşi faptul că personajele „Poveştilor" dispun de tipicitate şi de trăsături de caracter schimbă şi natura compoziţiei basmului, apropiindu-l de nuvelă; Creangă este, în primul rînd, scriitor umorist, pe drept numărîndu-se printre strălucitoarele figuri ale literaturii mondiale; rîsul creangian e senin, pătruns de explozii de bucurie şi lumină, el caută să afirme viaţa şi să înlăture din cotidianul vieţii forţele negre care seamănă neîncredere şi dezbinare; scriitorul utilizează la maximum posibilităţile comicului pentru crearea atmosferei optimiste, a climatului vesel, binevoitor care stă la temelia umorului său; umorul lui Creangă umanizează fără de limite tema folclorică utilizată.

La Creangă, ca şi la alţi creatori de basme, se întîlnesc personaje fantastice, înfăţişarea exterioară a cărora şi posibilităţile fizice depăşesc limitele realului; poveştile lui se deosebesc de cele poporane prin individualizarea eroilor, adusă pînă la nivelul caracterelor prin acţiune dramatică încordată, prin detalii alese minuţios, prin elemente comice care se întîlnesc anume acolo unde nu le aflăm în scrierile poporane, prin caracterul colocvial, prin particularităţi stilistice şi de limbaj; Creangă dispune de un farmec rar de povestitor, de iscusinţa de a-şi prezenta eroii săi în tonalităţi glumeţe, dar o face cu o înfăţişare atît de nevinovată, încît uneori nu resimţi acest joc; măiestria de a spune multe în cuvinte puţine marele prozator o avea înnăscută.

Amintirile din copilărie sunt considerate culmea creaţiei lui Creangă, în ele predomină seninătatea, o enormă forţă vitală care surprinde cititorul, îl intrigă şi pentru totdeauna i se imprimă în memorie cu fiece episod al lor; din punct de vedere compoziţional *Amintiri din copilărie* ne apar ca alternanţă de scene dramatice (corect ar fi: lirico-dramatice – *n.n*), fiecare dintre care, la rîndul ei, este o scriere integrală cu intriga, culminaţia şi deznodămîntul care reflectă natura conflictului şi caracterul eroului; *Amintirile din copilărie* sunt însufleţite de o amplă concepţie epică; creaţia marelui clasic reprezintă o culme model şi o incomparabilă normă estetică, povăţuitoare pentru toţi acei care caută preafrumosul în artă. Prin ideile sale umaniste şi prin forţa înaltă de a omeni, creaţia lui Creangă se află concomitent printre marile valori ale literaturii noastre şi ale celei universale.

Dispunem de încă o lucrare de ordinul escortelor critice care însoţeşte tălmăcirile din anii '70. E vorba de eseul lui Spiridon Vangheli care prefaţează culegerea *Посиделки в кодрах. Pagini alese de proză pentru copii*. Acest eseu denotă o foarte înaltă cotă a inspiraţiei – e, în esenţă, o poezie în proză, o chemare de o frumuseţe rară în lumea neasemuitului folclor românesc şi a nemuritoarei creaţii culte.

În anii '80, la Moscova, a fost editat un volum solid care cuprinde *Amintiri din copilărie* şi un grupaj din cinci poveşti, la Bucureşti, în Biblioteca „România", au apărut două cărţulii de dimensiuni modeste, la Chişinău una, iar Kievul a scos de sub tipar culegerea colectivă *Codrii* ce inserează povestea *Punguţa cu doi bani* şi fragmente din *Amintiri din copilărie.* Dintre acestea au beneficiat de interpretări critice ediţia moscovită (e vorba de consistenta lucrare a lui Viktor Vajdaev reluată cu cîteva modificări dintr-o ediţie rusească din anii '60, lucrare la care deja ne-am referit amănunţit) şi cărţuliile editate la Bucureşti: cea din 1984 e prefaţată de T.Vianu, cea din 1989 de G.Călinescu – ambele prefeţe nu sunt intitulate.

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

T. Vianu a scos în evidenţă neîntîlnita în literatura română măiestrie a lui Ion Creangă de povestitor hazliu. Citătm: „Cînd la „Junimea" a apărut Ion Creangă, pe care l-a adus acolo Mihai Eminescu, şi dînsul îşi expunea povestirile pe toţi cei prezenţi îi apuca rîsul şi, precum îşi amintea Iacob Negruzzi, de rîsete se cutremurau pereţii" (p. 4). Un alt dar deosebit al povestitorului din Humuleşti, menţionat de eminentul critic, îl constituia munca necontenită asupra textelor înfăptuită cu o exigenţă de artist al cuvîntului ce şi-a conştientizat înalta sa datorie, de aceea, zice exegetul, întreaga lui creaţie e un exemplu de echilibru încheiat, iar toate chipurile sunt individualizate cu stricteţe. Creangă ne-a ajutat să-i înţelegem pe creatorii blagosloviţi din trecut, el s-a remarcat printre ei nu pentru a-i nega, ci pentru a deveni coroana lor.

În precuvîntul său G. Călinescu a declarat din capul locului: „Creangă e un mare scriitor şi doar cititorul înzestrat cu un fin simţ artistic poate savura creaţiunile sale (…), el nimic nu a compus schematic (…), poveştile lui sunt tablouri încheiate antropologic şi etnografic" (p. 3). Farmecul poveştii, zice prestigiosul critic, depinde de stilul improvizaţiei, de aspectul expunerii ei, de aceea Creangă desăvîrşea improvizaţia pînă la gradul ce excludea orice altă improvizare, iar secretul marelui humuleştean constă în cercetarea efectelor, în cuvinte unice, în fidelitate constantă. Unul dintre procedeele sale realiste îl constituie caracterul personajului văduvit de ceaţa simbolurilor. Fiind prin natura sa un scriitor „cult", el rămîne popular în sensul înalt al cuvîntului. E greu să-ţi închipui că cineva l-ar putea imita pe prozatorul humuleştean. Concluzia de rigoare a lui Călinescu e următoarea: Creangă reprezintă expresia monumentală a naturii umane în ipostaza ei istorică, care se cheamă popor român sau mai simplu – însuşi poporul român în momentul emotivităţii sale geniale.

Concluzii. În perioada de timp 1955-1990 opera crengiană a avut circulaţie în spaţiul est-slav în primul rînd prin mijlocirea volumelor de traduceri artistice efectuate de către editurile din Moscova şi Kiev, însă acest proces a fost susţinut şi de către anumite edituri din Chişinău şi Bucureşti. Dacă editurile din Moscova s-au axat cu preponderenţă pe scrierile crengiene destinate cititorului matur, cele din Kiev, Chişinău şi Bucureşti au fost preocupate mai mult de prozele consacrate copiilor şi adolescenţilor. Constatăm cu satisfacţie că în toate cele patru centre culturale, în procesul de traducere, au fost angajaţi, în majoritatea cazurilor, literaţi de prestigiu care au asigurat o calitate apreciabilă textelor. Desigur, la o confruntare atentă a textelor descoperim şi anumite devieri de la nuanţele textuale şi subtextuale ale originalului.

Procesul de interpretare critică, deşi s-a limitat la prefeţe sau postfeţe, în cazuri mai rare la studii introductive, a informat cititorul rus şi pe cel ucrainean cu date importante privind biografia scriitorului şi cu meditaţii, în linii mari, esenţiale ce ţin de originalitatea, farmecul şi unicitatea operei lui Ion Creangă. Acest aspect a fost asigurat de literaţii ruşi V. Vajdaev, I. Frenkel, de cei români (T. Vianu, G. Călinescu, V. Coroban şi de scriitorul Spiridon Vangheli) care au fost traduşi în limba rusă sau în ucraineană. Bineînţeles, e regretabilă absenţa în spaţiul lingvistic rusesc şi în cel ucrainean a unui studiu monografic consacrat celui mai de seamă prozator român, precum şi stoparea procesului de receptare a operei lui Ion Creangă în ultimele trei decenii. Rămâne să sperăm că aceste fapte nobile vor fi reluate cât de curând.

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

Bibliografia traducerilor ruseşti şi ucrainene din opera lui Ion Creangă

a) *Ediţii pentru maturi*

1. Ион Крянгэ. *Воспоминания детства*. Перевела З. Шишова. „К читателям” - предисловие Ильи Френкеля. Рисунки В. Белова. – Москва, Государственное издательство детской литературы Министерства Просвещения РСФСР, 1955, 80 с., 5,84 печ. л., 30.000 экз. (Для старшего возраста).

2. *Избранные произведения*: *Воспоминания детства*. *Сказки, Повести*. Перевод с румынского М. Ю. Олсуфьевой. Предисловие Думитру Корбя не озаглавлена. Иллюстрации А. Демиана. – Бухарест, Издательство на иностранных языках, 1956, 355 с. Количество экземпляров и печатных листов не обозначены.

3. *Избранное*. Вступительная статья не озаглавлена анонимна. – Кишинев, Государственное издательство Молдавии, 1957, 216 с., 15,80 печ. л., 75.000 экз.

4. *Дед Ион Роата и объединение*. Перевод. Биографическая справка анонимна Румынская литература, nr. 1/ 1959.

5. Иван Турбинкэ. Перевод М. Когана. В книге Румынские сказки. - М., ГИХЛ, 1960. - 480с. Составитель А. Садецкий. Перевод с румынского под редакцией Е. Дружининой

6. *Воспоминания детства*. *Сказки*, Перевод с румынского. Ярмарка жизни - предисловие В. Важдаева. Оформление художника М. Сундарева. – Москва, Издательство „Художественная литература”, 1966, 272 с., 8,5 печ. л., 50.000 экз.

7. *Сказки, Воспоминания детства. Рассказы.* Перевод с молдавского. Вступительная статья анонимна. Художник А. Врабие. – Кишинев, Издательство „Лумина”, 1966, 324 с. 18,23 печ. л., 100.000 экз.

8. *Сказки, Воспоминания детства*. *Рассказы.* Перевод с молдавского. Вступительная статья не озаглавлена, анонимна. Художник А. Врабие. – Кишинев, Издательство „Лумина”, 1971, 248 с. 13,02 печ. л., 100.000 экз. (Для среднего школьного возраста).

9. *Избранное*: *Сказки*, *Рассказы*. *Воспоминания детства*. *Нравоучительные сказки*, *Письма*. Перевод с молдавского. Художник Илья Богдеско, Составление и примечания Л. Чобану. Ион Крянгэ - предисловие доктора филологических наук В. П. Коробана. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1977, 240 с., 21 печ. л., 50.000 экз.

10. *Воспоминания детства*. Перевод А. Бродского и В. Рожковского. В антологии: *Посиделки в кодрах*. Составитель и предисловие Спиридон Вангели. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1978, 360 с., 17,55 печ. л., 65.000 экз.

11. *Воспоминания детства* (глава из повести). *Свекровь с тремя невестками*, *Иван Котомка*. Перевод А. Бродского и В. Рожковского. Предисловие Тудора Виану не озаглавлена. – Бухарест, Библиотека „Румыния”, nr. 3/ 1984, 48 с. Количество экземпляров не обозначено.

12. *Воспоминания детства*. *Сказки*. Перевод с румынского З. Шишовой и Г. Перова. Ярмарка жизни - предисловие В. Важдаева, Оформление художника В. Иванюка. – Москва, Издательство „Художественная литература”, 1987, 285 с., 10,5 печ. л., 100.000 экз.

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

13. *Воспоминания детства*. *Повести*. Перевод с молдавского З. Шишовой. Художник Э. Килдеску. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1988, 125 с., 13,44 печ. л., 50.000 экз..

b) *Ediţii destinate copiilor şi adolescenţilor*

1. Кошелек с двумя денежками. Перевод с молдавского Е. Златовой. Рисунки Л. Григоращенко. – Кишинев, Государственное учебно-педагогическое издательство МССР „Шкоала Советикэ”, 1955, 24 с., 3 печ. л., 50.000 экз.

2. Кошелек с двумя денежками. Перевод с молдавского Е. Златовой, иллюстрации И. Богдеско. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1962, 32 с., 1,4 печ. л., 50.000 экз.

3. Кошелек с двумя денежками. Перевод с молдавского Е. Златовой, иллюстрации И. Богдеско. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1977, 44 с., печ. л. не обозначены, 50.000 экз.

4. Кошелек с двумя денежками. Перевела Е. Златова. В антологии: *Посиделки в кодрах*. Составитель Спиридон Вангели. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1978, 360 с., 65.000 экз.

5. Сказка о Белом Арапе. С румынского М. Ю. Олсуфьева, иллюстрации А. Демиана. – Бухарест, Издательство литературы на иностранных языках. 1958, 78 с., печ. л. не обозначены.

6. Сказка про Белого Арапа. С молдавского Г. Перов, иллюстрации Л. Григорашенко. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1963, 76 с. (Школьная библиотека).

7. Белый Арап. *Сказки*. Переводчики Г. Перов, Е. Златова, художник Ф. А. Хэмурару. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1989, 112 с., 11,76 печ. л., 100.000 экз. (Для младшего школьного возраста).

Содержание: *Сказка про Белого Арапа*, *Коза и трое козлят*, *Сказка о поросенке* (Г. Перов), *Кошелек с двумя денежками* (Е. Златова).

8. Сказка о Белом Арапе. Предисловие Дж.Кэлинеску не озаглавлена. Перевод М. Ю. Олсуфьева. Рисунки Василе Соколюка. – Бухарест. Библиотека „Румыния”, 9/ 1989. – 46 с.

9. Сказка о поросенке. Перевод Г. Перова, рисунки Л. Григорашенко. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1959, 27 с., 2.04 печ. л., 15.000 экз. (Для младшего школьного возраста).

10. Как лиса медведя обманула. Перевод с молдавского Э. Смирнова, рисунки Л. Григорашенко. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1961, 20 с., 2,5 печ. л., 40.000 экз. (Для дошкольного возраста).

11. Иван Турбинка. Перевод с молдавского Г. Перова, художник Л. Беляев. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1962, 30 с., 4,0 печ. л., 20.000 экз. (Школьная библиотека).

12. Коза и трое козлят. Перевод с молдавского Г. Перова, рисунки Л. Домнина. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовенясэ”, 1965, 21 с., 2,5 печ. л., 100.000 экз. (Для старшего дошкольного и младшего школьного возраста).

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

13. За черешнями. Отрывок из повести *Воспоминания детства*. Перевод с молдавского В. Балтаг, Художник Э. Килдеску. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1977, 16 с., 1,56 печ. л.; 65.000 экз. (Для дошкольного и младшего школьного возраста).

14. Коза с тремя козлятами. Перевели А. Бродский, В. Рожковский. *Кошелёк с двумя денежками*. Перевела Е.Златова. В антологии: *Посиделки в кодрах*. Составление и предисловие Спиридона Вангели. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1978, 360 с.;65.000 экз.

15. Дочь старухи и дочь старика. *Сказка*. Перевод с молдавского Г. Перова, куклы и фотографии В. Крыловой, Л. Горохова, И. Кацапа. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1984, 32 с., 2,34 печ. л.; 100.000 экз. (Для дошкольного возраста).

16. На речке. Отрывок из повести *Воспоминания детст*ва. Перевели с молдавского А. Бродский и В. Рожковский. Художник Э. Килдеску. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1985, 24 с., 2,34 печ. л.; 150.000 экз. (Для младшего школьного возраста).

Traduceri ucrainene din opera lui Ion Creangă

1. Ион Крянге. *Спогади про дитинство*. Переклад з румунської В. П’янова, Малюнки О. Васильева. – Київ, Державне видавництво дитячої літератури УРСР, 1957. 96 с., друк. арк. 6, 30.000 екз. (Для середнього шкільного віку).

2. Казки. З румунської переклав Іван Кушнірик, Малювала Зінаїда Волковинська. – Київ, Видавництво дитячої літературы „Веселка”, 1968, 94 с., друк. арк. 7,02, 30.000 екз. (Для молодшого шкільного віку).

3. Гаманець з двома грішми. Переклад В. П’янова. В книзі: *Кодри. Збірка оповидань*. – Київ, „Веселка”, 1984, 144 с., 65.000 екз. (Для молодшого шкільного віку).

4. Спогади дитинства (Уривки з повісти). Переклад В. П’янова. В книзі: *Кодри. Збірка оповидань*. – Київ, „Веселка”, 1984, 144 с., 65.000 екз.

BDD-A31201 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)